

KERNINFO

Informatieblad over KERNEBEWAPENING,
KERNENERGIE en KERNINDUSTRIE
verschijnt 8 keer per jaar
jaargang 2, nummer 3 - apr 1994

uitgegeven namens de
Nederlandse Kernstop Coalitie
p/a A Sniederslaan 14
5615 GE EINDHOVEN
tel 040 - 448 780
fax 040 - 440 356
e-mail epp92@gn.apc.org
giro 591 24 20 tnv **Vrienden van EPP te EINDHOVEN**

Inhoud KERNINFO nummer 3, jaargang 2, april 1994

	pag
Ter Inleiding	1
Eerste stappen naar een CTB	1
Nabeschouwing CD, Genève	4
Terughlik op een halve eeuw	6
Aftellen tot '95 NPT gaat door	7
Nabeschouwing over PrepComm 2	9
Britten gebruiken verarmd uranium	10
Wat wil Japan met plutonium?	12

Collectie Stichting Laka

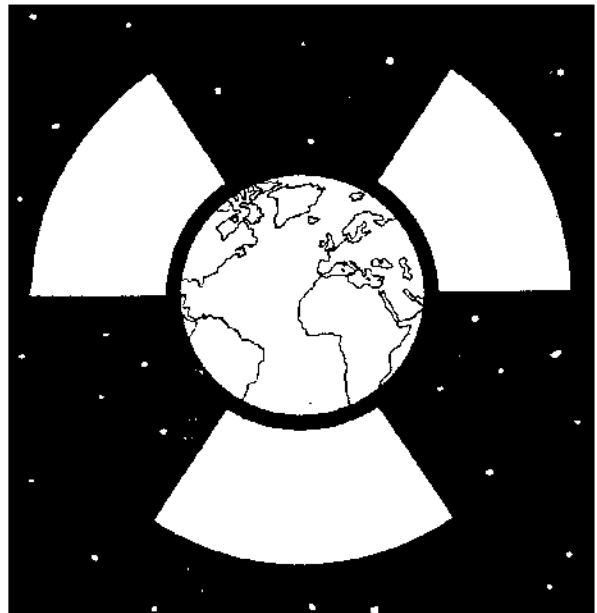
www.laka.org
Gedigitaliseerd 2014

TER INLEIDING

Het is al weer een jaar geleden dat we schoorvoetend begonnen met de uitgave KERNINFO. Intussen hebben we een, nog wel wankel, basis gevonden waarop we de uitgave kunnen voortzetten. Gelukkig komen de laatste tijd flink wat stortingen voor abonnement binnen, maar toch zijn er nog diverse mensen die achterstallig zijn. Kijk svp op de adreslabel en maak gebruik van de codering die je daarop vindt. De verklaring vind je in de vorige nummers.

Dat de basis nog wat wankel is hangt samen met de oplage. En laat daar nu een geweldige suggestie voor zijn binnengekomen. Het vredesplatform in Haarlem heeft aangeboden om van dit nummer een groot aantal exemplaren af te nemen. Die worden dan met een begeleidende oproep om zich te abonneren verspreid in eigen achterban. We zijn de mensen in Haarlem voor dit aanbod uiterst dankbaar en hopen velen uit het Haarlemse als abonné te mogen begroeten. Als iemand dit voorbeeld van Haarlem wil volgen zijn we gaarne tot overleg bereid.

De laatste dagen worden we opgeschrikt door berichtgeving over Noord Korea. Wat ons bijzonder treft is hoe eenzijdig die berichtgeving is. Bij ieder bericht horen we weer dat Nd Korea weigerachtig is om inspecties toe te staan, maar nooit horen we waarom. Dat Nd Korea wél inspecties toestaat maar alleen bij diè installaties die al jaren op het lijstje staan horen we niet. Andere installaties komen volgens Nd Korea niet voor inspectie in aanmerking. Ook niet de installaties

die volgens de CIA verdacht zijn. Het lijkt verdacht veel op een machtspelletje waarbij de VS Nd Korea op de knieën willen dwingen, daarbij gebruik makend van drukmiddelen als een militaire oefening en plaatsing van Patriot raketten in Zd Korea. Worden we dan nooit wijzer?

Dit nummer zit boordevol informatie over internationale zaken. Eerstens is er de onderhandeling in Genève over een CTB en verder de voorbereiding van de NPT-verlenging in New York. Van beide is een verslag opgenomen, gevolgd door een persoonlijk commentaar. Dan hebben we een vertaling van een artikel waarin door een terugblik op een halve eeuw wordt vooruitgeblikt op het belang van 1995. Verder hebben we een bericht over wat Engeland met depleted uranium van plan is en de vraag wat Japan met al dat plutonium wil.

Neem en lees

Dirk Jan en Hans

EERSTE STAPPEN NAAR EEN CTB

De organisatie BASIC (British American Security Information Council) brengt regelmatig documenten en informatie naar buiten over zaken van vrede en veiligheid. In BASIC Reports van 3 feb 1994 vonden we een artikel van Rebecca Johnson. Zij is een Amerikaanse vredesactiviste die namens NGO's (niet-gouvernementele organisaties) als toehoorder bijeenkomsten bijwoont van de Conference on Disarmament (CD) in Genève. We nemen haar verhaal over.

Bij de opening van de 666ste plenaire bijeenkomst van de CD in Genève verklaarden de meeste landen duidelijk dat de onderhandelingen voor een algeheel teststopverdrag (CTBT) in 1994 hoogste prioriteit moet krijgen. Eerdere verklaringen van Frankrijk, dat voor deze bijeenkomst het voorzitterschap heeft, de VS, Zweden, Mexico, Canada, Duitsland en anderen wezen op enige gemeenschappelijke standpunten, maar lieten ook aspecten zien waarover in de komende onderhandelingen meningsverschil zal optreden. Die aspecten omvatten: de definitie en omvang van het verdrag; het algemene karakter ervan; het tijdstip waarop en de duur ervan; en de wijze van bekrachtiging. Heel in het bijzonder benadrukte de VS dat de Clinton regering vastbesloten is om een CTBT te bereiken. Het Verenigd Koninkrijk (VK) verwoordde het voornaamste geschilpunt door opnieuw uit te spreken dat de Britten aan kernwapens zullen vasthouden voor de komende jaren.

De CD heeft voor 1994 een agenda aangenomen en een mandaat gegeven aan de Ad Hoc Commissie voor een Stop op Kernproeven (AHC-NTB), de eigenlijke commissie waarin de onderhandelingen worden gevoerd. Maar, de CD kon het niet eens worden over de voorzitterschappen van verschillende commissies, noch over de speciale coördinator die de belangrijke vraag van de uitbreiding van de CD (boven de huidige 38, Joegoslavië is er niet bij) moet sturen.

Hoezeer algeheel?

Nu de VS pogingen heeft gestaakt om tot een teststop met een 1 kiloton-grens te komen, zijn alle staten het erover eens dat ze een CTBT, een algeheel teststopverdrag, willen sluiten. Toch zal er serieus onderhandeld gaan worden over hoe ruim dat 'algeheel' (comprehensive) moet worden gedefinieerd. Het VK heeft voorkeur voor een bewoording die is gebaseerd op het gedeeltelijk teststopverdrag (PTBT) van 1963. Maar enkele landen (tot nu toe Zweden, Nederland en Duitsland) willen in het verdrag expliciet de zgn 'peaceful nuclear explosions' (PNE's, kernexplosies met

een 'vredig' doel) genoemd zien en ook de voorbereidingen die direkt met kernproeven samenhangen.

Hoe algemeen?

De samenstelling van de CD, die in de laatste bijeenkomst er niet in slaagde tot 61 leden uit te breiden, wordt in deze bijeenkomst een voornaam punt en staat in het bijzonder in verband met het recent verleende mandaat om over een CTBT te onderhandelen. Verschillende afgevaardigden, waaronder de voorzitter van de CD, ambassadeur Gerard Errera van Frankrijk, betoogden dat uitbreiding van de CD cruciaal is voor de geloofwaardigheid en de rechtmatigheid van een CTBT:

"Hoe kunnen we, nu het internationale machts-evenwicht zulke grote wijzigingen heeft ondergaan, rechtvaardigen dat de CD blijft steken in ideologische patronen die uit de tijd zijn? Wie kan de noodzaak ontkennen om nieuwe staten toe te laten die de militaire mogelijkheden hebben en een strategische rol spelen betreffende de hedendaagse zorg voor wapenbeheersing en non-proliferatie?" (onofficiële vertaling).

In aansluiting aan de eis dat het CTBT algemeen moet zijn en onderworpen aan een internationaal stelsel van verificatie, betoogde Errera dat multilaterale onderhandelingen een dwingende voorwaarde waren voor algemeenheid:

"Alle landen, die de beperkingen moeten ondergaan die door het CTBT worden opgelegd, moeten vanaf het begin bij het opstellen van de inhoud ervan zijn betrokken" (onofficiële vertaling).

In 1993 heeft de speciale coördinator, Paul O'Sullivan van Australië, een lijst ingediend van mogelijke nieuwe leden van de CD. De VS maakte bezwaar tegen het opnemen in de lijst van Irak en voorkwam toen een consensus overeenkomst. Deze week gaven ze weer een duidelijke aanwijzing van hun voortdurende tegenstand tegen opname van Irak, in hun overigens positieve openingstoespraak. *"De VS erkent het belang van de CD als een multilateraal lichaam voor wapenbeheersing en we hebben daarom geëigende uitbreiding van het lidmaatschap konsekvent ondersteund. We houden echter vol, dat het*

niet geëigend is de status van CD-lid toe te kennen aan een staat wier gedrag voortdurend flagrant strijdig is met de doelstelling van de organisatie. We blijven hopen dat de CD-leden doorgaan samen te werken aan het bereiken van algemene instemming over een akseptabel pakket nieuwe leden."

Een aantal staten hebben ook tegen de toelating van Israël bezwaar gemaakt, maar het is te verwachten dat ze hun bezwaar intrekken, indien de VS een consensus over Irak ondersteunt. Het ziet er naar uit of de CD een andere zware ronde van onderhandelen over de uitbreiding zal doormaken, maar het moet eerst een nieuwe speciale coördinator kiezen om daarvan de spil te zijn.

De VS: neemt het voortouw

De VS gaven de stevige ondersteuning te kennen van de Clinton regering voor een CTBT, door hun openingsverklaring te laten voorlezen door John Holum, de nieuwe directeur van het Arms Control and Disarmament Agency (ACDA). Holum bracht eerst een boodschap van Clinton over, waarmee de VS zich sterk maakt om een CTBT te bereiken:

"Geen enkele (van de punten op de agenda van de CD) is meer van belang dan de onderhandelingen over een algehele en verifieerbare uitbanning van kernexplosies. Dit uitdagende, maar cruciale, doel heeft de hoogste prioriteit van de Conferentie. Het weerspiegelt ons gemeenschappelijk verlangen om beslissende actie te nemen die het globale nucleaire non-proliferatie stelsel zal ondersteunen en aanvullen en het verwerven en ontwikkelen van kernwapens verder beperken".

Clinton herhaalde ook zijn oproep aan alle kernwapenstaten om het moratorium in acht te nemen. De VS verklaring erkende met nadruk de verplichtingen van de kernwapenstaten met betrekking tot proliferatie:

"Een CTBT zal een belangrijk onderdeel zijn van onze inspanningen om proliferatie van kernwapens te voorkomen en zal een voornamelijk beperking opleggen aan de kernwapenstaten ... De kernwapenstaten dragen een speciale verantwoordelijkheid om aan deze onderhandelingen deel te nemen en u heeft onze toezegging dat de VS hun verantwoordelijkheid zullen nemen".

Het VK: houdt aan kernwapens vast

De VS verklaring staat in duidelijk contrast tot de openingsverklaring van het VK,

uitgesproken door ambassadeur Sir Michael Weston. Het VK begon met Britannië's gehechtheid aan kernwapens vast te stellen en besprak een CTBT alleen in verband met het bestrijden van (horizontale) proliferatie:

"De regering van het VK gaat voort belang te hechten aan de rol van kernwapens bij het bewaren van onze veiligheid nu en in de afzienbare toekomst. Maar we erkennen ook dat de noodzaak is toegenomen om effectieve maatregelen zeker te stellen om de proliferatie van massa-vernietigingswapens te voorkomen".

De rest van de toespraak werd gewijd aan het aangeven van de voorwaarden die het VK zou willen stellen. Die omvatten ratificatie van het CTBT door alle deelnemers, vóór het van kracht wordt en het delen door alle partijen van de kosten van verificatie en invoering. Als tegenspraak voor het stellen van een tijdslimiet voor de onderhandelingen, draaide het VK de gebruikelijke verbinding tussen CTBT en NPT om, door te betogen:

"Het vooruitzicht van een ongelimiteerde verlenging van het Non-Proliferatie verdrag (NPT) zal een belangrijke factor zijn die onze uitgangspijling bepaalt en ondersteunt dat we zullen mikken op een CTBT van onbeperkte duur".

De commissie AHC-NTB zal niet in staat zijn om haar allerbelangrijkste werk te starten totdat de CD overeenstemming bereikt over wie de commissie voorziet. De beurt is aan de G21, die Miguel Marin Bosch, ambassadeur van Mexico, hebben voorgesteld. Bosch is al heel lang verbonden aan het heftig campagne voeren voor een CTB. Hij was ook één van de initiatiefnemers voor het bijeenroepen van de AmenderingsConferentie van het PTBT in januari 1991 en oefent stevige kritiek uit op het discriminatoire karakter van het NPT. Zijn benoeming wordt geblokkeerd door één land. Volgens welingelichte kringen is dat land: het VK. Sir Michael Weston drong erop aan dat: "het VK er geen belang bij heeft de onderhandelingen onnodig lang voort te zetten". Hij waarschuwde, echter, dat "we zeker moeten stellen dat het doel om een effectief CTBT te bereiken niet wordt opgeofferd aan dat om een snel resultaat te verkrijgen".

Hans Horeman

NABESCHOUWING CD, GENEVE

Het artikel van Rebecca Johnson over de CD in Genève noopt ons tot een kort commentaar.

Allereerst valt ons op hoezeer in zo'n CD of commissie AHC-NTB toch sprake is van enorm getouwtrek. Het is wel zeker dat ik persoonlijk niet geschikt zou zijn om in zo'n sfeer te werken. Het begint al als ik lees dat bijna iedereen het de hoogste prioriteit vindt dat er een CTBT komt en vervolgens begint moeilijk te doen over wie wat moet voorzitten. Dan vraag je je toch af wat zo'n verklaring tot hoogste prioriteit eigenlijk waard is. Ook kan ik me niet voorstellen dat het werkelijk doorslaggevend kan zijn wie er voorzitter is. Je kunt onder iedere voorzitter toch vasthouden aan je standpunt, als je dat tenminste gewetensvol hebt ingenomen. Het wordt natuurlijk wat anders als je alleen maar mooi weer speelt met je verklaring en eigenlijk probeert te verbergen dat je dwarsligt. Mooie woorden zijn één ding, maar wat je werkelijk doet is van meer belang.

Dan is er het gesprek rond het begrip 'algeheel'. Dat lijkt me erg schimmig. Als het VK werkelijk voorkeur heeft voor de bewoording van het PTBT, die maar zeer weinig is gespecificeerd, dan vraag ik me werkelijk af waarom Zweden, Nederland en Duitsland het weer beter willen weten. Onder het PTBT is het nooit mogelijk geweest om die 'vredige' explosies (PNE's) te houden, behalve ondergronds; maar dat is nu juist wat het PTBT voor alle kernexplosies toestond. Het idee om een CTBT te starten door het PTBT te amenderen en ook ondergrondse kernexplosies te verbieden is toch juist de simpelste weg. Dus zou ik zeggen neem het standpunt van het VK maar over. Als er later landen zijn die toch PNE's willen opzetten is het vroeg genoeg daar een stokje voor te steken.

Uit de moeilijke discussie over 'algemeen' blijkt weer eens te meer dat diverse landen vanuit een verborgen agenda praten. Men zegt een algemeen aanvaard verdrag te willen, maar als het gaat om het toelaten van

Irak, dat overigens zowel het PTBT als het NPT heeft ondertekend, dan mag dat van de VS niet. Maar blijkbaar vinden de VS toelating van Israël, dat allang kernwapens bezit en noch het PTBT, noch het NPT heeft ondertekend, wel goed. Of het terecht is of niet, zou het zó dwaas zijn te veronderstellen dat het hinderlijk gedrag van Irak juist is ingegeven door het feit dat Israël kernwapens bezit. Het vervelende politieagent-gedrag van de VS tegenover Irak is nauwelijks terecht.

Rebecca Johnson signaleert dat de VS het voortouw nemen en dat het VK juist aan de rem trekt. Ik ben het wat het VK betreft met haar eens; daarover straks. Maar, over het voortouw-gedrag van de VS heb ik een andere mening. John Holum heeft een officiële verklaring afgelegd en daarin president Clinton aangehaald. Daarnaast hebben we ook de tekst van een interview met hem. Daarin lezen we hoe Holum het verband tussen een CTBT en de verlenging van het NPT in 1995 eigenlijk ontkent en wegwuift. Maar we weten dat veel niet-kernwapenstaten, vooral ontwikkelingslanden, zich pas kunnen vinden in een verlenging van het NPT als er een CTBT is afgesloten. De enige verklaring die ik kan vinden voor het standpunt van de VS is dat ze het NPT slechts zien als een rechtvaardiging van het feit dat zij wél kernwapens hebben en andere landen dat bezit mogen verbieden. Dan alleen begrijp ik dat ze de eis om eerst een CTBT te sluiten niet zien zitten. Dit is echter een arrogant standpunt, dat zwaar aanleunt tegen de idee dat de VS (weer als politieagent) de wereldorde moet veiligstellen en bewaken.

Het standpunt dat het NPT zonder meer, ongewijzigd en onbeperkt verlengd kan worden en dat wijziging vooraf niet alleen onnodig maar ook ongewenst is deelt het VK trouwens met de VS. Het VK is daarin direkter, zegt ook met evenveel woorden dat het eraan hecht kernwapens te blijven bezitten. De

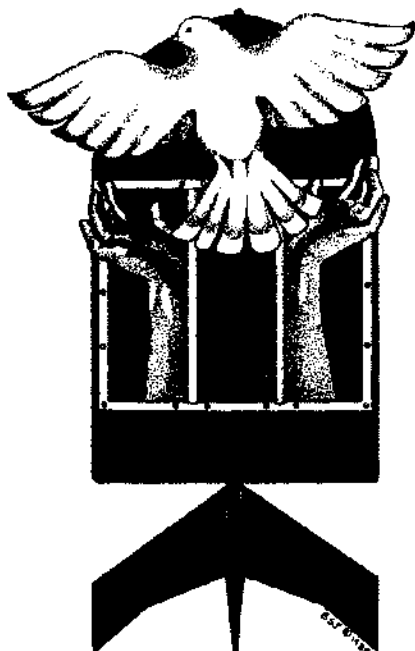
VS zeggen dat niet maar het lijkt evident dat bij verlenging van het NPT, de VS niet zullen overgaan tot het afstoten van hun kernwapens. Anders gezegd: noch de VS, noch het VK zien het NPT als een verdrag dat uiteindelijk kernwapens moet uitbannen. Formuleringen als "onze inspanningen om proliferatie te voorkomen" schijnen alleen maar te betekenen dat de VS wil voorkomen dat andere landen dan de huidige kernwapenstaten, kernwapens gaan maken. Waar evenwel de rechtvaardiging op berust van de kernwapenstaten om zelf wél kernwapens te mogen bezitten is onduidelijk. De angst van zowel de VS als het VK voor een uitspraak van het Internationale Hof van Justitie inzake die rechtmatigheid is in dat licht zeer begrijpelijk.

Dan is er nog het standpunt van het VK, dat wel degelijk remmend werkt. Het bezwaar, dat het VK heeft tegen de benoeming van de Mexicaan Bosch, doet onwezenlijk aan en is ook onbegrijpelijk. Van de verklaring die Sir Michael Weston aflegde las ik via Greenet een verslag. Er zijn inderdaad de reeds gemelde bedenkingen en ook de opmerking dat de definitie als gebruikt in het PTBT best zou voldoen. Helaas gaat het VK niet zover dat ze ook voorstander zijn van amendement van het PTBT tot een, minstens voorlopig, CTBT. Dat zou hun bezwaar dat het

CTBT pas van kracht kan worden als alle deelnemers hebben getekend direct weggenomen. Een door de meerderheid aangenomen amendement van het PTBT, is automatisch een ieder deelnemend land bindend CTBT. En dat is precies de lijn waarlangs de Mexicaan Bosch vast wel aan het werk zou willen. Zou dat betekenen dat het VK eigenlijk iets anders wil. Zeker is dat het VK haar kernwapens nog verder wil moderniseren; het VK zou er best bij gebaat zijn als het CTBT er niet onmiddellijk kwam.

Ik ben me goed bewust dat veel van deze opmerkingen voortkomen uit een wantrouwen van de bedoelingen van de Westerse kernwapenstaten (de VS, het VK en niet te vergeten Frankrijk). Die sfeer van wantrouwen vind ik persoonlijk onplezierig en zou ik liever vermijden. Maar, als ik de verklaringen lees en bespeur dat er ook van wantrouwen wordt uitgegaan tegenover niet-kernwapenstaten, vooral niet-gebonden landen, dan komt ook mijn wantrouwen boven. Het meest belangrijke is dan de vraag waarom Nederland zich altijd moet opstellen als mneelopen met de VS, het VK en Frankrijk, ook al zijn dat NATO-bondgenoten. Door onbevangen het gesprek in de CD tegemoet te treden en iedere poging om zo snel mogelijk een CTBT te bereiken te ondersteunen, ook al zijn Westerse kernwapenstaten daar tegen, kunnen we aan het wantrouwen ontsnappen.

Hans Horeman

*Thank
You*

TERUGBLIK OP EEN HALVE EEUW

David McReynolds (War Resisters League)

Ouder worden heeft wat, omdat het verleden een andere kwaliteit krijgt. Wat geschiedenis is voor de één, is geheugen voor de ander. We hebben geleefd in zó'n nachtmerrie van nucleaire afschrikking - een dwaasheid die rustig overdenken uitsluit - dat we de werkelijkheid van WOII mogelijk vergeten.

Vooraf letten op de **technische problemen** van de nucleaire eeuw (zo complex als die zijn) leidt tot voorbijzien aan iets dat we gemakkelijk overslaan - het aspect van krankzinnigheid dat, deze hele eeuw lang, onze geschiedenis tot een eind dreigt te brengen. In dien zin is de Holocaust **nét** zo belangrijk als Hiroshima en Nagasaki. We moeten kijken naar wat we onszelf hebben aangedaan en beseffen dat er meer nodig is dan een of andere vorm van wereldregering of technische ingreep.

Nooit in onze geschiedenis hebben we zo grondig de noodzaak gevoeld voor een politiek die is gebaseerd op gevoel van het geweten. Mede daarom is het vijftigste jaar (1995) een gelegenheid voor stilstaan en vernieuwen. Tijd om te herdenken, niet alleen wie stierven in de 'laatste' oorlog, maar allen die gebroken werden door oorlogen sindsdien en wier dood de beloften beschamen die we elkaar in 1945 deden, toen de volkeren van de wereld beseften wat we hadden aangericht en plechtig beloofden dat het nooit meer zou gebeuren.

Ik zat op de middelbare school toen de oorlog eindigde. Ik herinner me de hoop - waarmee we de vrede begroetten en de **consensus** onder politieke leiders dat wat we wilden veel meer was dan het onwettig maken van kernwapens (in die tijd waren er maar weinig van, alle in handen van de VS). Waarover we het als een **gewettigd en redelijk politiek doel** eens waren, was totale ontwa-

pening. Weliswaar duurde die overeenstemming maar kort en was het menigmaal niet echt gemeend. Maar, het weerspiegelde zo duidelijk de hoop en verwachting van de hele menselijke familie, dat het op regeringen beperkend werkte.

Ik geloof niet dat pacifisten en kerkelijke vredesgroepen **hét** antwoord hebben, maar we vormen een wezenlijk deel van het antwoord. En ook dat het voor ons nodig is om **gezamenlijk** te praten en plannen, zo dat 1995 het jaar wordt van een **zó** grondige versterking van ons bewustzijn dat in het kader van onze eisen het verdwijnen van kernwapens een redelijke eerste stap lijkt, eerder dan een revolutionaire laatste.

Er zijn in 1995 veel zaken aan de orde. Vijftig jaar sinds de atoombom. Vijftig jaar sinds het einde van WOII. Vijftig jaar sinds de VN werden opgericht. Vijftig jaar sinds de Holocaust eindigde. Er is veel ruimte om thema's uit te werken. Sommige - zoals het oprichten van de VN - hebben als risico dat we onszelf gaan gelukwensen. Het kan ook verleidelijk zijn om een praktisch resultaat na te streven - hopen op een algeheel teststopverdrag - alsof dat het beste zou zijn dat we aan de resten van onze hoop kunnen ontworstelen.

Kunnen wij, diégenen onder ons die vasthouden aan een getuigenis van ons geweten, onze regeringen niet **zódanig** aanvuren dat ze wel moeten proberen ons met beperkte stappen tevreden te stellen, omdat we in onze eisen ongelimiteerd zijn geworden. Staande op de drempel van de volgende eeuw "moeten wij praktisch worden, moeten wij het onmogelijke eisen". Door ervaring beschaamd, moeten we toch leren te zeggen "oorlog, en niet de mensheid, is aan het eind ... moge deze 20^e eeuw, die getuige was van het slechtste in ons, ons toch ook op z'n best zien?"

overgenomen en vertaald
uit IPB News van jan 1994

Hans

In BASIC Reports van 3 feb 1994 (BASIC = British American Security Information Council) vonden we een verslag van Jim Wurst over de 2^e PrepComm in New York. Jim Wurst is een bij de VN gestationeerd journalist en redacteur van het blad Disarmament Times. Hier volgt de vertaling.

AFTELLEN TOT '95 NPT GAAT DOOR

De 2^e zitting van de voorbereidingscommissie (PrepComm) van het non-proliferatie verdrag (NPT) vond plaats op het hoofdkwartier van de VN in New York van 17 - 21 januari. De commissie bereidt de NPT-conferentie van april 1995 voor, waar besloten moet worden voor hoe lang het verdrag (NPT) zal worden verlengd. De PrepComm kwam in mei 1993 voor het eerst bijeen in New York en zal nóg twee keer bijeenkomen, sep 1994 in Genève en jan 1995 weer in New York.

De 2e PrepComm bereikte overeenstemming over 2 voornaamste procedurele kwesties: de besluitvorming tijdens de volgende PrepComm bijeenkomsten en het deelnemen van NGO's (niet-gouvernementele organisaties) en van landen, die het NPT niet hebben ondertekend, aan PrepComm bijeenkomsten en aan de NPT-Conferentie zelf. Vier en een half van de vijf dagen werden besteed om over deze twee kwesties overeenstemming te bereiken. De discussie verliep achter gesloten deuren.

Ofschoon de PrepComm niet van plan was om inhoudelijke punten te behandelen werd op de laatste middag (vrijdag 21 jan) een openbare zitting -'Exchange of Views'- gehouden. Die middag werden door de 24 landen (van de 117) die aanwezig waren [11 minder dan bij de 1^e Prep Comm] verklaringen voorgelezen die hun standpunt over inhoudelijke, belangrijke, politieke kwesties samenvatte, zoals: de beslissing over de verlenging; kernproeven; en artikel VI van het NPT (dat totale ontwapening als doel stelt).

Voornaamste besluiten van de 2^e PrepComm

Over besluitvorming nam de PrepComm de regel aan die op de 1990 NPT-Voortgangconferentie was ingediend. Indien alle pogingen om algemene instemming (consensus) te bereiken falen, wordt de PrepComm bijeen-

komst verlengd met 48 uren om laatste inspanningen mogelijk te maken. Indien consensus nog steeds niet haalbaar blijkt, wordt er gestemd waarbij alle moties een twee-derde meerderheid eisen. Stemmingen worden alleen gehouden over belangrijke, inhoudelijke kwesties. De voorzitter van de PrepComm kan beslissen of een kwestie inhoudelijk en belangrijk is, dan wel procedureel. Tegen zijn beslissing kan in beroep worden gegaan met een stemming die twee-derde meerderheid eist. Deze regel geldt alleen voor de PrepComm's. De 1995 NPT-Conferentie moet over eigen procedures en regels overeenstemming zien te vinden. Wat betreft de beslissing over de verlenging zelf, daarover legt het verdrag (NPT) duidelijk vast: overeenstemming bij meerderheid van de deelnemende landen! Die overeenstemming zou óf met consensus óf door een stemming kunnen worden bereikt.

Voorgaande PrepComm's kwamen altijd overeen om met consensus te besluiten. Echter, vanwege de unieke aard van de 1995 NPT-Conferentie, dringen veel landen - vooral de niet-gebonden landen, Non-Aligned Movement (NAM) - aan op het terugvallen op stemmingen als de 3^e en 4^e PrepComm's de agenda van de 1995 NPT-Conferentie gaan opstellen. Zoals de Indonesische ambassadeur, die namens de NAM sprak, tijdens de openbare uitwisseling opmerkte:

"wij zijn overtuigd dat deze stevige basis (van overeenkomst over besluitvorming) een sfeer zal scheppen die de inhoudelijke onderhandelingen gedurende de 3^e PrepComm kan helpen".

Hetzelfde argument -het uniek-zijn van de 1995 NPT-Conferentie- bracht vele landen tot de wens om, voor het eerst, deelnemen aan het NPT-gebeuren toe te staan aan NGO's en niet-ondertekenende landen. Niet-ondertekenende landen zullen in de zaal zitten, achter hun naambord en NGO's op de publieke tribune. Bovendien, krijgen tijdens de 3^e

PrepComm van 12-16 sep 1994 NGO's ook een gelegenheid om "door geïnteresseerde afgevaardigden een verklaring te laten afleggen over de randgebieden van het overleg in de Commissie". Echter, de 3e PrepComm is de enige die in Genève wordt gehouden, daarom zullen er waarschijnlijk minder NGO's aanwezig zijn dan in New York en minder afgevaardigden om naar de NGO's te luisteren.

De openbare zitting: 'Exchange of Views'

De zitting was vooral gewijd aan de relatieve voordelen van de verschillende mogelijkheden om het verdrag (NPT) te verlengen. Het verdrag zelf staat een verlenging toe met onbepaalde duur, hetwelk de voorkeur heeft van de kernwapenstaten (ook China?) en de meeste ontwikkelde landen. Ook is verlenging mogelijk voor een vaste periode (bijv weer 25 jaar) of periodes; dat heeft de voorkeur van het merendeel van de ontwikkelingslanden en is het niet-officiële standpunt dat de NAM inneemt.

De huidige waarnemend directeur van het VS Arms Control & Disarmament Agency (ACDA) zei op een persconferentie dat "een verlenging voor korte duur het verdrag (NPT) zou ontkrachten". Maar de Nigeriaanse ambassadeur, Isaac Ayewah, die de 3^e PrepComm zal voorzitten, zei in een interview dat "een verlenging met onbepaalde duur gewoon niet in aanmerking komt". Over de duur van de verlenging moet onderhandeld worden, zei hij, "om te bereiken dat het verdrag (NPT) niet in chaos eindigt".

Ambassadeur Adolfo Taylhardat van Venezuela stelde een compromis voor om "de twee tegengestelde, maar elkaar niet uitsluitende, standpunten" te verzoenen: het gehele NPT-verlengingsproces kan over een kwart eeuw worden opgeschoven. Net als in de periode 1970 - 1995 moeten dan iedere 5 jaar voortgangskonferenties worden gehouden, die in 2020 op een verlengingsconferentie uitlopen.

De huidige stevige ondersteuning van de VS, in tegenstelling tot bij vorige PrepComm's en voortgangskonferenties, voor een algeheel teststop verdrag (CTBT) en voor uitbanning van de produktie van splijtbaar materiaal voor militaire doeleinden, belooft voordelen als het gaat om totale ontwapening van kernwapens. Maar het kan net zo goed worden gezien als het geloofwaardig maken van het NAM-standpunt, dat het nodig is om het proces van de verlenging van het NPT te gebruiken om de kernwapenstaten tot spoed aan te zetten. Graham zelf (van ACDA) verbond het CTB aan de beslissing tot verlenging toen hij zei:

"Al 20 jaren vertellen sommige niet-gebonden landen ons ... dat er iets moet worden gedaan aan beheersing van kernwapens. Deze (VS) regering heeft voor zichzelf besloten er iets van betekenis aan te doen ... Dat is de voornaamste reden waarom we het CTB nastreven".

Dezelfde verbinding werd nog openlijker gelegd door de afgevaardigde van het VK, mr Brian Donnelly:

"Onze inspanning om konstruktief te werken aan een CTBT, weerspiegelt onze onderstelling dat het voorbereidingsproces waarmee we hier bezig zijn, zal leiden tot een duidelijke en grote meerderheid voor de verlenging van het NPT met onbepaalde duur, omdat het het kader vormt van de veiligheid die een CTBT tot een haalbaar voorstel maakt".

De algemene lijn die uit de NAM verklaringen naar voren komt is dat er vier hoofdeisen voor kernontwapening moeten zijn vervuld, of minstens op het punt staan te worden bereikt, tegen de tijd van de april 1995 verlengingsconferentie. Het gaat dan om:

- 1 een CTB;
- 2 een verdrag dat produktie van splijtbaar materiaal uitbant;
- 3 aanzienlijke ontwapening van kernwapens;
- 4 verbeterde, negatieve veiligheidsgaranties (waarmee de kernwapenstaten garanderen dat ze tegenover niet-kernwapenstaten geen kernwapens zullen gebruiken).

De Duitse afgevaardigde, dr Johannes Preisinger, ondersteunde het belang van verbeterde negatieve veiligheidsgaranties en verwees naar

een nieuw Duits voorstel om een VN kernwapenregister in te stellen, dat Duitsland beschouwt als een logische aanvulling op het VN-register voor conventionele wapens.

Andere beslissingen en ontwikkelingen

De 2^e PrepComm werd voorgezeten door ambassadeur Andre Erdos van Hongarije, namens de groep NPT-landen uit het Oostblok. De lijst van functionarissen voor de nog komende PrepComm's en de eigenlijke 1995 NPT-Conferentie is definitief opgesteld. Ambassadeur Jayantha Dhanapala van Sri Lanka werd gekozen tot president van de Conferentie. Aanvankelijk was ook Polen kandidaat, maar toen het zich terugtrok, werd Sri Lanka unaniem gekozen. Ambassadeur Isaac Ayewah van Nigeria zit de 3^e PrepComm voor; voor de laatste PrepComm is nog geen voorzitter benoemd, hoewel het Westen hun kandidatuur heeft gesteld.

Het VN Centrum voor Ontwapeningskwesities zal de achtergronddocumentatie voor de Conferentie voorbereiden. Die omvat de kwesities en verplichtingen die in het NPT aan

de orde zijn gesteld, alsmede de pogingen tot kernontwapening, veiligheidsmaatregelen en samenwerking op het gebied van (nucleaire) technologie. De documentatie zal alleen de periode sinds de 1990-Voortgangskonferentie betreffen. Dit betekent een nederlaag voor de NAM, die de gehele 25-jaar periode van het NPT wilde beschouwen.

De totale kosten van de 4 PrepComm's en de 1995-Conferentie werden op \$ 5,1 miljoen geschat. Hoe de kosten worden verdeeld moet nog worden afgesproken.

De PrepComm's moesten overeenstemming vinden over 5 belangrijke organisatieaspecten van de 1995 NPT-Conferentie, zoals: procedurele regels; de agenda; slotdocument(en); de financiering; en de achtergronddocumentatie. Na 2 PrepComm's is men het alleen eens over het laatste punt. De 3^e PrepComm in sep 1994 hoopt men overeenstemming te bereiken, of minstens heel dichtbij te brengen, over de eerste 3 punten. Een informele groep werkt in de tussentijd aan een voorstel over de procedurele regels.

Hans Horeman

NABESCHOUWING OVER PREPCOMM 2

Ook bij het verslag over de 2^e PrepComm wil ik graag een aantal opmerkingen maken.

Eerstens valt ook hier weer het getouwtrek op. Als je ziet wat de heren in 5 dagen weten te bereiken, kan je een gevoel van schaamte toch niet onderdrukken. En weer ontkom ik niet aan de indruk dat er een hoop mooie woorden worden geuit, maar als het op daden aankomt is men niet thuis. Waar Jim Wurst zowel VS als VK sprekend invoert en zich daarover positief uitlaat, ervaar ik dat heel anders. Noch de VS, noch het VK wensen zich te verbinden dat het CTBT moet zijn afgesloten alvorens over de verlenging van het NPT kan worden besloten. Het verslag van de gesprekken in de Conference on Disarmament (CD, zie elders) over het CTBT laat dat ook

duidelijk zien. Integendeel ze zeggen eigenlijk met zoveel woorden: omdat wij werken aan een CTBT (slechts één van de NAM-eisen), moeten jullie nú onverwijld instemmen met een verlenging met onbeperkte duur.

Veel belangrijker is de andere vraag: waarom werken de VS (en misschien het VK) nu wél aan een CTBT? Alles wijst erop dat de VS geen kernproeven meer nodig hebben, omdat ze via computer simulaties goed in staat zijn hun kernwapens zo niet verder te ontwikkelen, dan minstens technologisch op peil te houden. Dat geldt niet voor China en Rusland, en misschien zelfs niet voor het VK

en Frankrijk. Dus een goed verificerbaar CTBT nú, of minstens per sep 1996, brengt de VS tot absolute hegemonie op het gebied van kernwapens. Indien nu tezelfdertijd het NPT voor onbepaalde duur, en zonder verdere voorwaarden voor de kernwapenstaten, is verlengd. kan ook geen enkel land die hegemonie ooit nog aantasten. Het zou mij absoluut niet verbazen als dit denken bij de VS op de achtergrond een grote rol speelt, ook al zullen ze dat nooit erkennen.

Triest is het ook te lezen hoe de Westerse landen en de ontwikkelingslanden op grote schaal het standpunt van de VS volgen. Als ik gewoon onbevangen kijk naar de 4 door de NAM geformuleerde eisen, die ze vervuld willen zien alvorens tot verlenging met onbepaalde duur te kunnen besluiten, kan ik ze alleen maar uiterst reëel vinden. Vanuit de tekst van Artikel VI van het NPT, waarin de kernwapenstaten beloven naar een CTBT en totale kernontwapening te zullen streven, zie ik de 4 eisen slechts als een gedeeltelijke realisatie van een belofte, die daar al 25 jaar op wacht. Alleen als ik er van uitga dat kernwapenstaten zich niets willen aantrekken van Art VI, begrijp ik het bepleiten van een ongeconditioneerde en onbepaalde verlenging; want er waren 25 jaren lang geen sancties mogelijk op het zich niet houden aan Art VI, en dan zullen ze er ook nooit meer komen.

Het NPT heet wel een verdrag om de proliferatie van kernwapens tegen te gaan, maar is eigenlijk bedoeld om de technologie

van kernenergie te verspreiden. Wie die technologie voor energieopwekking wil toepassen mag dat, maar moet zich verbinden die technologie dan niet te gebruiken voor militaire toepassingen zoals het ontwikkelen van kernwapens. Daartoe moet het betrokken land inspecties toestaan van de VN-instelling IAEA in Wenen. De 5 kernwapenstaten (de VS, het VK, Rusland, Frankrijk, China) zijn daaraan niet onderworpen, want die hadden al kernwapens en dat mag volgens het NPT. Natuurlijk zijn het de Westerse ontwikkelde landen die het meest zijn gebaat bij de verspreiding (verkoop) van de nucleaire technologie. Het zijn de ontwikkelingslanden die belangstelling hebben, waarschijnlijk omdat ze denken dat kernenergie hun kan helpen zich sneller industrieel te ontwikkelen. Maar dat de Non-Aligned Movement (NAM, niet-gebonden landen) ervaart dat het NPT een ernstige vorm van discriminatie inhoudt, is mij daarmee volkomen duidelijk.

Waarom zouden wij als Nederland, dat toch tegenover de ontwikkelingslanden een naam heeft op te houden, niet volmondig instemmen met de NAM, hun standpunt delen en óók de 4 geformuleerde eisen als volkomen gerechtvaardigd ondersteunen? Alleen langs die weg kunnen wij ertoe bijdragen dat het NPT werkelijk gaat dienen om de kernbewapening totaal de wereld uit te krijgen. Alleen dan wordt non-proliferatie echt NUL-PROLIFERATIE en dat is in ons aller belang.

Hans Horeman

BRITTEN GEBRUIKEN VERARMED URANIUM

In de Engelse krant 'Guardian' van 24 dec 1993 stond een artikel van Paul Brown over verarmd uranium dat door de Britten wordt geïmporteerd uit de VS. Ook vonden we 2 ingezonden brieven op 30 dec 1993 over het gebruik van verarmd uranium tijdens de Golfoorlog. Een en ander is reden er hier op in te gaan.

Verarmd ('depleted') uranium is een bijproduct dat ontstaat als uranium wordt verrijkt, dwz als bijv in ultracentrifuges (denk aan UCN Almelo) het lage gehalte aan U-235 wordt opgevoerd. Daarbij kan het gaan om opvoeren tot circa 5% U-235, waardoor het geschikt wordt voor brandstofelementen voor kerncentrales, of tot 'n 80-90% U-235 (zgn highly enriched U-235) dat gebruikt wordt voor kernwapenproductie. Aan verarmd uranium is U-235 onttrokken; het bestaat vooral uit de isotoop U-238, die ook radioactief is zij het minder dan U-235. De nucleaire industrie

is uiteraard op zoek gegaan naar toepassingen van deze grote hoeveelheid verarmd uranium, die vooral ontstaat als sterk verrijkt U-235 wordt gewonnen. Toen bleek dat U-238, verarmd uranium, een bijzonder sterk metaal vormt lag de toepassing voor de hand.

Granaten die van een buitenlaag verarmd uranium zijn voorzien dringen 'beter' door de wapening van tanks, schepen en vliegtuigen. In de Golfoorlog zijn dergelijke granaten op grote schaal toegepast en hebben voor een enorme radioactieve vervuiling gezorgd. Zo'n granaat dringt binnen (in bijv een tank) en veroorzaakt brand. Zowel bij binnendringen als door de brand ontstaat een hoeveelheid uraniumstof dat zich (giftig en radioactief) in de omgeving verspreid. Paul Brown zegt in zijn artikel dat tijdens de Golfoorlog zo'n 40 ton verarmd uranium op het slagveld achterbleef. Eén ingezonden brief citeert American Greenpeace met de melding dat wel 300 ton, door bijna 1 miljoen afgevuurde granaten, in Koeweit en Irak is achtergelaten.

Wat er in de Golfoorlog precies gebeurd is zal wel altijd verborgen blijven. Zeker is dat er bij soldaten van de geallieerden - van de Iraakse soldaten weten we onvoldoende - sprake is van klachten die als 'Golf-syndroom' of 'woestijnkoorts' bekend zijn. Of die klachten te maken hebben met verarmd uranium is niet onomstotelijk aantoonbaar. Volgens de beide brieftschrijvers zijn er wel aanwijzingen, worden er in het Britse parlement vragen over gesteld, maar krijgt men ook de indruk dat het hele punt in de doofpot dreigt te worden gestopt. Eén brieftschrijver merkt cynisch op dat het steeds gepropageerde idee dat de Golfoorlog een schone, humane oorlog was, die met chirurgische precisie werd uitgevoerd, vooral geen geweld mag worden aangedaan.

Trouwens we herinneren ons ook dat er na de Bijlmer-ramp sprake was van de verspreiding van verarmd uranium. Toen werd toegegeven dat in vliegtuigen verarmd uranium wordt toegepast. Daardoor ontstaat bij een vliegtuigongeluk radioactieve vervuiling. Van de Bijlmer-ramp is bekend dat een flink deel van het verarmd uranium is teruggevonden. Maar de hoeveelheid die nog zoek is, is zeker

niet verwaarloosbaar. Hier hoort de vraag gesteld te worden of zoiets als verarmd uranium wel in vliegtuigen mag worden toegepast?

Het artikel van Paul Brown meldt dat grote hoeveelheden verarmd uranium uit de VS in Groot-Brittannië (GB) worden geïmporteerd voor de productie van zulke wapening-doordringende granaten. Het verarmd uranium wordt ingevoerd door British Nuclear Fuels (BNFL), die o.m. de opwerkingsfabriek in Sellafield exploiteert. BNFL handelt in opdracht van het Britse ministerie van defensie en gaat de granaten maken in hun Springfield fabriek in Preston (Lancashire). Dat BNFL op grote schaal als wapenproducent optreedt - tot nu toe niet bekend buiten een kleine kring van nucleaire werkers en het ministerie van defensie - blijkt uit een VS exportlicentie. Gedateerd 5 oktober 1993 staat die de verkoop toe van 158.758 kg verarmd uranium, genoeg voor tientallen duizenden anti-tank granaten. De licentie loopt tot 31 januari 1995.

De granaten die BNFL gaat maken zijn waarschijnlijk exclusief voor de Britse strijdkrachten, maar de VS licentie staat export naar NATO-landen toe. Royal Ordnance, een firma die eigendom is van British Aerospace, gebruikt ook ingevoerd VS uranium bij de productie van 120 mm granaten met 'n verarmd uranium buitenlaag voor Britse tanks. Parlementsleden gaan vragen stellen aan de minister van defensie omtrent het beproeven van verarmd uranium granaten op schietterreinen in Schotland en Cumbria. In september 1993 werd de lokale bevolking rond het Dundrennan schietterrein verzekerd dat het afschieten van zo'n 4000 granaten in de laatste 10 jaar geen risico voor hun gezondheid had opgeleverd. Misschien heeft men liever een onafhankelijk en onpartijdig oordeel?

Hans Horeman

WAT WIL JAPAN MET PLUTONIUM?

We vonden een artikel van Jens Wilkinson in de AMPO Japan-Asia Quarterly Review, 24:2, 1993 en ook wat kramenberichten in Nederland (o.a. Trouw, 1 feb 1994) waarin de grote hoeveelheid plutonium die Japan al heeft en nog wil hebben aan de orde komt. We nemen er het onderstaande van over.

De Japanse regering, als enige onder geïndustrialiseerde landen, streeft ijverig naar een programma om nucleaire brandstof te maken. Nadat de VS, Groot Brittannië en Frankrijk allemaal hun plannen opgaven, gaat Japan door met een massale technologische ontwikkeling om een plutonium-gestookte, snelle kweekreactor te bouwen. Er zijn 3 belangrijke schakels in dit proces:

- 1 de 'Monju' reactor zelf, in de prefectuur Fukui;
- 2 de geplande opwerkingsfabriek (om plutonium te maken) in Rokkasho-mura, in de prefectuur Aomori; en
- 3 het transport van plutonium vanuit Europa naar Japan.

Het laatste ondervond grote belangstelling en veel protest. Nu het schip, de Akatsuki Maru, in Sendai is geland, verlegt de aandacht zich naar de andere schakels. Daarbij doen zich enkele belangrijke problemen voor, die zowel van structurele aard zijn als de veiligheid betreffen.

Structurele problemen

1 *Wat is de bedoeling?*

De Japanse regering zegt dat het programma een zuiver 'vredig' doel dient, maar tegelijkertijd 'betreurt' het de bouw van soortgelijke installaties door Noord Korea. In het Trouw-bericht wordt een rapport van de Britse inlichtingendienst genoemd door de 'Sunday Times', waaruit zou blijken dat Japan over alle onderdelen voor een kernwapen beschikt en misschien al een bom heeft waar alleen nog plutonium ingedaan hoeft te worden. Vanuit het Japanse ministerie van Buitenlandse Zaken wordt dat ontkend. Japan zegt vast te houden aan het 3-puntenbeleid uit 1968: Japan zal geen kernwapens produceren, zal ze niet bezitten, noch op haar grondgebied toelaten. Maar, het Britse ministerie van Defensie waarschuwt premier Major toch, dat Japan haar beleid kan wijzigen wegens het mogelijk bezit van een atoombom van N Korea.

De situatie rond Korea is al enige tijd gespannen. De VS zetten N Korea voortdurend onder druk om bij bepaalde installaties inspecties toe te staan. Daarbij gaat het om andere plaatsen dan die welke normaal door het internationale agentschap (IAEA) werden bezocht. De VS inlichtingendienst (CIA) heeft het bericht verspreid dat N Korea een kernwapenprogramma uitvoert. Het lijkt niet vreemd dat N Korea op dit soort beschuldiging reageert zoals het nu doet. Maar de druk houdt daarmee niet op. De VS houden in Zd Korea militaire oefeningen met inzet van kernwapens; de VS kondigen aan in Zd Korea Patriot raketten te gaan stationeren; de president van de VS dreigt met gebruik van kernwapens tegen N Korea. Zelfs in Zd Korea heerst animositeit ten opzichte van Japan, laat staan in N Korea. Dat N Korea de ontwikkelingen in de regio met zorg volgt en wellicht probeert zich in te dekken, is zeker niet gunstig. Maar het lijkt niet juist de zwarte piet aan N Korea toe te schuiven. De bedoelingen van Japan roepen grote vraagtekens op.

2 *Het risico van proliferatie*

De start van de Monju reactor, de snelle kweekreactor, is herhaaldelijk vertraagd en uitgesteld. Er is zelfs vrees dat de Monju reactor ternslotte wordt opgegeven als niet realiseerbaar. Gelijkertijd gaat wel het transport van plutonium uit Europa door en is de bouw van de opwerkingsfabriek van start gegaan. Daarmee wordt de voorraad plutonium aanzienlijk opgevoerd. Als de Monju reactor niet van start gaat, komt Japan te zitten met een groot overschot aan plutonium, dat uiteindelijk een bestemming zou kunnen vinden in kernwapens. Dat dus de verdere verspreiding van kernwapens als risico levensgroot aanwezig is zal duidelijk zijn.

3 *De industriële structuur*

Een snelle kweekreactor, net als trouwens

een fusiereactor, vormt een reusachtig gecompliceerd industrieel project. We herinneren ons allemaal Kalkar en de toestanden daar. Zo'n enorm project eist ook een reusachtige kapitaalsinvestering. Of Japan in de huidige tijd met toch minder rooskleurige industriële vooruitzichten, tot zoiets in staat zal zijn blijft de vraag.

4 *De geheimhouding*

De Japanse regering doet buitengewoon geheimzinnig over de voortgang van het project en vooral over het transport van het plutonium. De reis van de met plutonium geladen Akatsuki Maru gaf een negatieve indruk van het nucleaire beleid van de Japanse regering. Regeringen van overal ter wereld protesteerden en wilden niet dat het schip door hun wateren voer. De VS ontzegde Japan het gebruik van het Panama kanaal en tenslotte had de Japanse regering geen andere keus dan het schip een 32.000 km route te laten varen rond Kaap de Goede Hoop, onder Australië langs en tussen de Zuidzee eilanden door. Zodra het schip was aangekomen stuurde de Japanse regering een dankbrief naar die landen die hun adem hadden ingehouden toen het transport langs kwam. De brief sprak dank uit dat men 'begrip' had getoond, alleen van 'begrip' was nergens sprake geweest. De brief ging op wat dreigende toon verder met de opmerking dat 'dit succes een steen bijdraagt aan de verdere ontwikkeling van het gebruik van plutonium door de mensheid'.

Toch is die reis maar een deel van de nuclearisering van Japan en misschien wel heel Azië. In Tokyo werd in 1993 de 4e Internationale Conferentie over Nucleaire Samenwerking in Azië gehouden. De samenwerking van nucleaire deskundigen had tot doel een 'nucleair netwerk' te vormen en besprak o.m. de ervaringen met 'publieke acceptatie'. Hét standpunt van de deelnemende landen (Japan, China, Zd Korea, Maleisië, Indonesië, Australië en de Filipijnen) bleek te zijn dat de moeilijkheid niet schuilt in de kernenergie zelf, maar eerder in het 'ongemakkelijk gevoel' dat het grote publiek erover heeft. In de documenten vind je dan ook uitspraken over

'onjuiste informatie' en over plannen om het publiek zich minder 'ongemakkelijk' te laten voelen.

Veiligheidsproblemen

5 *De moeilijkheid van de koeling*

De Mihama nr3 reactor in Japan kwam in feb 1991 bijna tot smelten (melt down) toen een pijp van de koeling barstte. Als in Monju, waar natrium als koelmiddel wordt gebruikt, ooit een pijp van de koeling zou breken, komt het natrium in contact met water. Natrium reageert in contact met water explosief; er zou dus een geweldige ontploffing optreden met alle kans dat er plutonium uit de reactor vrijkomt in de atmosfeer. Snelle kweekreactoren zijn erkend gevaarlijk op dat punt.

6 *Het gevaar van uit de hand lopen*

Plutonium is minder stabiel dan uranium, dat in gewone kernreactoren wordt gebruikt; daardoor is bij een snelle kweekreactor de kans groter dat een ongeluk plaatsvindt zoals we dat van Tsjernobyl kennen, het uit de hand lopen van de kernreactie in de reactor. Het Franse Super Phenix project, ook een snelle kweekreactor, is voorlopig gestaakt vanwege ongecontroleerde schommelingen in het door de kernreactie opgewekt vermogen, hetgeen een slecht voorteken is voor dat bewuste gevaar.

7 *Gevaren bij het transport*

Over zee per schip, te land of door de lucht, het transport van plutonium is buitengewoon gevaarlijk. Vooral omdat het een buitengemeen giftige en zwaar radioactieve stof is, die een halfwaardetijd heeft van 24.000 jaren, geldt dat - hoe je het ook wendt of keert - praktisch voor eeuwig.

8 *Het probleem van de opslag*

Zoals al eerder opgemerkt, als het project om welke reden dan ook niet wordt verwezenlijkt, zal men (en wie dan?) nauwkeurig moeten waken over de resterende tonnen plutonium gedurende tientallen duizenden jaren. Dat is een erfenis die geen land kan en mag nalaten; dus ook Japan niet!

Hans Horeman